

Dinamica de structură și rol a rețelei informative în perioada 1948-1989

Poziția pe care a câștigat-o regimul politic din România anilor '45-'89 s-a datorat în cea mai mare parte existenței aparatului de poliție politică, care a funcționat pe principiul sancțiunii, violenței instrumentale de tip represiv și al monopolului absolut asupra întregului spațiu social.

Preluarea unui model nespecific cu matricea românească socio-culturală, pe fondul convulsiilor sociale și politice, nu putea conduce decât la forme insiduos atipice de exercitare a puterii politice.

Înființarea Securității prin Decretul 221, publicat în *Buletinul Oficial* din 1 septembrie 1948, sub atenta supraveghere a agenților sovietici și în deplină alianță cu regimul politic comunist, deja instalat, a avut drept consecință începutul represiunii în România.

Fostul aparat de securitate și-a consolidat pozițiile în concordanță cu cele ale aparatului politic, astfel încât controlul social generalizat represiv și punitiv să asigure longevitate puterii. Din acel moment, cenzura ideologică s-a răsfânt asupra tuturor domeniilor de activitate socială, eliminând din circuitul public orice ar fi fost ostil regimului, favorizând publicarea și difuzarea, până la intoxicare, a operelor marxist-leniniste și a pledoariilor despre formarea „omului nou”¹. Formula sovietică trebuia implantată la nivelul conștiinței fiecărui individ, iar „propovăduitorii ei” se manifestau cu un „total dispreț față de ființa umană”². „Omul nou” trebuia să se debaraseze de trecut, să-l nege ca și cum n-ar fi existat pentru a deveni „pur”, nealterat de „manierismele” burghezești.

Cele două instanțe ale puterii în statul comunist dețineau funcții complementare în controlul social și în cel de formare a conștiințelor, utilizând predilect manipularea prin îndoctrinare, prin teroare și „redistribuire a fricii”, „prin crearea unui climat de amenințare generală”³. Tot ce era împotriva statului și partidului era împotriva societății. Mecanismele de control social se dezvoltau și evoluau folosind coerciția - ca trebuință de a pedepsi pe cei care nu se conformau liniei trasate de partid; reprimarea - prin limitarea și împingerea oricăror potențiale replici de revoltă, a oricăror valențe legate de proprietatea privată sau de orice formulă de exprimare liberă a ideilor și valorilor; condiționarea - prin formarea automatismelor de acceptare a regimului politic și economic; restricționarea accesului la informațiile valide și nealterate; încadrarea într-un sistem de referință impropriu până la asimilarea acestuia forțat. Instrumentul activ și eficient, utilizat de fostele organe cu atribuții de poliție politică, prin care obiectivele de control deveneau operaționale și eficiente îl reprezenta *rețeaua informativă*.

Agentura Securității funcționa ca o rețea transsubiectivă și de interacțiune, în care informatorii se situau pe poziții pseudo-formale, cu roluri - sarcini strict delimitate de culegere și supraveghere a obiectivelor aflate în atenția organelor de securitate. Denumirea de rețea transsubiectivă se explică prin faptul că agentura funcționa astfel încât orice s-ar fi întâmplat într-un anumit loc în rețea se repercuta atât asupra sistemului de legătură ofițer - colaborator - urmărit, cât și la nivelul ierarhiilor decizionale ale aparatului de securitate.

Caracteristicile fundamentale ale agenturii respectau modelul conspirativității paternalist-dictatoriale, fiind influențate direct de cerințele și schimbările structural-

---

¹ „Convins că are acest drept de proprietate și asupra conștiințelor, partidul a pus în mișcare, pentru crearea unui astfel de om, toate mijloacele posibile de îndoctrinare, toate resursele propagandistice” (Cf. M. Nițescu, *Sub zodia proletcultismului. Dialectica puterii*, București, Editura Humanitas, 1996).

² Bogdan Ficeac, *Cenzura comunistă și formarea „omului nou”*, București, Editura Nemira, 1999, p. 13.

³ Ilie Bădescu, *Frica și comunismul. Contribuții asupra Revoluției din Decembrie*, în *Sociologie Românească*, nr. 1-2, 1990.

funcționale survenite la nivelul aparatului milițienesc și de partid. „Armă de bază a instituțiilor informativ-operative”, rețeaua de colaboratori a suferit modificări pe parcursul celor câteva decenii ale puterii totalitare.

Directivile și ordinele politice se implementau cu sprijinul Securității, utilizând toate prelungirile funcționale ale acesteia în toate instituțiile militare și civile. Securitatea a ființat, a avut randament și s-a impus ca expresie a puterii politice prin intermediul rețelei de colaboratori - agentură bine „strunită”, „productivă” și cu o densitate deloc de neglijat. Acest sistem „subteran”, teoretic informal și radiant a susținut Securitatea, chiar dacă nu a avut putere de decizie; prin intermediul Securității partidul comunist s-a făcut mai bine „ascultat”.

În primii ani ai Securității, după 1948, organizarea și coordonarea rețelei informative, ca principal mijloc de culegere a informațiilor despre „dușmanii poporului” se conforma modelului K.G.B.-ist, impus pentru a fi asimilat și aplicat, la indicațiile consilierilor sovietici. „Ochii și urechile” organelor de securitate, așa cum denumea rețeaua informativă Alexandru Drăghici, primea misiunea ingrătă de a ajuta la curățarea societății de „impuri”, iar acest lucru s-a realizat irațional și violent, mizând pe aspectele de ordin cantitativ: „(...) munca de agentură, conspirativă trebuie să fie baza condițională a muncii informative”⁴.

Metodele și tehnicile utilizate în această perioadă, discordante ca mod de operare s-au răsfrânt și asupra modalităților de creare și supervizare a rețelei informative. Faptul că organele de securitate aveau un nivel de instrucție și de pregătire minimal, chiar subliminal, explică disfuncțiile în sistemul de legătură cu rețeaua informativă (deconspirări, agenți dubli, agenți inutili, transmiterea datelor în mod eronat, decodificări greșite ale materialului informativ etc.).

Metodologia de creare a agenturii nu avea criterii precise de evaluare a colaboratorilor; cea mai mare parte a agenturii fusese recrutată „cu toptanul”, din rândul „bandiților”. Mulți proveneau din medii antisociale, sau erau ocazional folosiți pentru a se infiltra în rândul celor care erau suspectați de împotrivire în fața sistemului sau de „reacțiune”.

La o populație de aproximativ 17 milioane de oameni, numărul ofițerilor de securitate era foarte redus, „iar dovezile obținute prin consultarea dosarelor de Securitate arată că ei se bazau în mare măsură pe datele obținute de la informatori, al căror număr era de 42.187 în 1948”⁵.

În perioada 1948-1951, recrutările se realizau fără o supervizare directă, neselectiv, majoritatea lor prin constrângere, șantaj și compromitere, numai de dragul acumulării de informații sau a trebuinței de a deține controlul. Însărcinările primite de la ofițerii de securitate vizau în special supravegherea și identificarea activităților foștilor membri ai partidelor politice de opoziție și ai organizațiilor „cu activitate antidemocratică subversivă”. Informațiile culese prin rețeaua informativă se centralizau în rapoarte elaborate lunar, trimise apoi direcțiilor de contrainformații și contrasabotaj din București.

Extinderea rețelei la sate devenise obiectiv la fel de important ca și în mediul urban. Supradimensionarea numerică a rețelei cu „elemente” neinstruite, fără a avea un control al evidenței acestora, respecta criteriul vremii: „cu cât mai mult cu atât mai bine”, sau „unde-s doi puterea crește”.

Studiul rapoartelor și notelor de analiză întocmite de ofițerii Securității, prezente în dosarele din arhiva C.N.S.A.S., reflectă deficiențele și disfuncționalitățile existente în structura și coordonarea agenturii în primii ani de la înființarea Securității. Acest lucru se datora, în cea mai mare parte, cadrelor care nu efectuau un instructaj pe măsură sau nu studiau suficient de bine un candidat la recrutare, care evaluau cu superficialitate aptitudinile

⁴ *Cartea Albă a Securității*, editată de Serviciul Român de Informații, București, 1995, vol. II, p. 40.

⁵ Dennis Deletant, *Securitatea și teroarea*, în *Teroarea comunistă în România*, Iași, Editura Polirom, 2001, p.101.

reale și posibilitățile pentru munca informativă dar și lipsei controlului informațiilor furnizate de colaboratori, prin menținerea în rețea a agenților „fără valoare” sau neperformanți și nestimularea acestora. Lipsa de cultură, atitudinea de obediență și frică, lipsa de pregătire educațională și de instrucție, nivelul social inferior al persoanelor recrutate au fost evaluate ca fiind punctele vulnerabile ale agenturii (caracteristici regăsite în notele informative ale agenților atât în dosarele colaboratorilor cât și în cele de urmărire).

Înființarea în 1949 a Miliției (Direcția Generală a Miliției) și a Trupelor de Securitate sub autoritatea Ministerului de Interne a avut drept consecință noi acțiuni de securizare a „democrației” și creșterea cerinței de informatori.

Atitudinea intolerantă și agresivă a generalului Pintilie, cel care conducea activitatea Ministerului de Interne în 1950, se reflectă elocvent în instrucțiunile, directivele și măsurile operative atât pentru ofițeri cât și pentru agentură. „La securitate, care este unealta noastră? Și noi avem unealtă. Dacă frizerul are brici, dacă dulgherul are strung, eu spun că unealta noastră sunt informatorii. Trebuie să știm care sunt sarcinile noastre și cu cine avem de-a face. Așa cum muncitorul are grijă de lucrurile lui, așa trebuie să avem și noi grijă de informatori.... Asta înseamnă că trebuie să avem grijă de ei, să le dăm instrucțiuni, să le arătăm linia partidului, nu așa, gata, îi iei și-i umpli de vânătași!... Așa ne învață pe noi Partidul!”⁶.

Informatorii recrutați din rândul persoanelor cu un trecut „pătat” (condamnații politic, membrii marcanti ai fostelor partide istorice) erau șantajați, amenințați, umiliți și brutalizați pentru a *colabora*; angajamentul luat în fața organelor de securitate fiind de cele mai multe ori ultima soluție pentru a-și salva viața, libertatea sau pentru a proteja familia.

Au existat situații în care recrutarea informatorilor avea un ritual deprimant; „sub pretextul că nu trebuiau să recunoască locul de întâlnire, informatorii erau aduși cu ochelari mați și trântiți într-o cameră”⁷, obligați să declare fapte ireale, pentru a fi ulterior compromiși. Numărul acestora era net inferior celor care, benevol și voluntar furnizau securității informații, invocând motivul patriotic sau politic, urmărind obținerea unor facilități de promovare, materiale, de cele mai multe ori substanțiale.

Ordinele și directivele vremii indicau o cu totul altă conduită la recrutare: „informatorul trebuie supravegheat cu mare atenție (...) se ivește la el o cinste mic-burgheză, deoarece venind din mediul respectiv și fiind legat de bandiți, el are impresia că face un act de trădare față de ei (...). Deci, după recrutare, pe acești colaboratori ai noștri nu trebuie să-i mai privim ca pe niște bandiți, ci ca pe niște oameni cu frământările lor, cu năzuințele lor, cu tot felul de a vedea [lucrurile - n.n.] și pe care noi, ca organe de Securitate, trebuie nu numai să-i întrebuițăm pentru scopurile noastre în descoperirea dușmanului, dar, în același timp, să le facem și educație (...)”⁸.

Primele instrucțiuni privind „munca cu agentura”, documente cu caracter secret, au fost emise în 1951. Directiva la care facem referire⁹ reglementa până la detaliu modalitățile de configurare, activitatea și verificarea rețelei informative.

Agentura - „arma de bază și hotărâtoare a organelor de securitate” avea ca obiectiv „lupta împotriva activității de subminare dusă de serviciile imperialiste și de reacțiune internă”¹⁰. „Pregătirea în vederea recrutării și recrutarea informatorilor” se desfășura în patru etape: „studiul candidatului la recrutare; contactul personal cu informatorul candidat; metode de recrutare; semnarea angajamentului”, procedeu valabil pentru orice categorie a rețelei informative. Prin angajamentul semnat în momentul recrutării agentul organelor de securitate

⁶ M. Oprea, *Zei de lut ai Securității Române*, în *Dilema*, III, nr. 133, p. 11.

⁷ *Cartea Albă a Securității*, editată de Serviciul Român de Informații, București, 1995, vol II, p. 47.

⁸ *Ibidem*.

⁹ A.C.N.S.A.S., «Directiva despre munca cu agentura», M.A.I., D.G.S.S., 1951.

¹⁰ *Ibidem*.

se obliga să colaboreze „în mod voluntar și să păstreze cea mai strictă conspirativitate în munca informativă”.

În același an, pentru agentura mediului rural se prevedeau instrucțiuni speciale, incluse în *Directiva pentru organizarea și conducerea muncii informative la sate*¹¹, Ministerul Afacerilor Interne, Direcțiunea Generală a Securității Statului, document semnat de general-locotenent de securitate, Gh. Pintilie, în calitate de ministru-adjunct.

Activitatea informativă la sate respecta „principiul teritorial”, fiind supervizată direct de un lucrător operativ, responsabil de sector. Una din atribuțiile sale era să creeze în comunele și satele de pe teritoriul sectorului său o rețea informativă „a cărei densitate să fie în raport cu numărul populației precum și a elementelor suspecte urmărite”. Condiția de includere în rețea era foarte explicită: selecția să fie făcută „din rândul elementelor cinstite”, „țărani săraci, țărani mijlocași, chiaburi, legionari etc.”¹², „ținându-se seamă de convingerile sale patriotice”. Regulile sistemului de legătură cu agentura de la sate erau mai dificil de respectat în ceea ce privește păstrarea conspirativității și a locurilor de întâlnire (deseori se desfășurau la domiciliul colaboratorului, pe stradă, pe câmp sau se „amenaja o cameră specială la Sfatul Popular sau la Căminul Cultural”)¹³.

Atât directivele privind „munca cu agentura”, cât și studiul dosarelor de rețea aflate în arhiva C.N.S.A.S., indică faptul că înainte de recrutare, candidatul își făcea o *autobiografie*, document în care specifica atât originea socială cât și sistemul de relații de care dispunea. Semnarea angajamentului nu era o condiție de includere în rețea, directiva formula în acest sens faptul că acesta putea să fie semnat mai târziu.

Structura pe categorii a rețelei informative în anul 1951 avea următoarea consistență: informatori necalificați; informatori calificați; rezidenți; gazde/ case de întâlniri; case conspirative.

Deși instrucțiunile directivelor menționate anterior indicau această structură a rețelei informative, investigațiile dosarelor de rețea aflate în arhiva C.N.S.A.S. pun în evidență următoarele aspecte: pentru calitatea de informator (calificat sau necalificat) se prefera denumirea de agent al organelor de securitate; rigurozitatea mare a investigațiilor efectuate anterior recrutării unui informator era direcționată către antecedentele politice ale persoanei și mai puțin vizau calitățile și abilitățile de a culege informații; calitatea de necalificat sau calificat nu este întotdeauna consemnată pentru informatori.

Categoriile rețelei informative - 1951

Condiții de recrutare; sistemul de legătură; sarcini primite de la ofițeri

Informatorii necalificați erau recrutați pe bază de sentimente patriotice și primeau următoarele tipuri de sarcini: identificarea persoanelor suspectate de „activitate dușmănoasă”; „clarificarea” stării de spirit și a conduitei persoanei urmărite; identificarea și transmiterea informațiilor cu privire la evenimente deosebite din cadrul obiectivelor urmărite; informatorii necalificați nu primeau sarcini de urmărire a persoanelor care desfășurau acțiuni „subversive”. Colaborarea avea caracter temporar și din acest motiv, de cele mai multe ori, nu erau înregistrați în evidențele Securității și nici nu semnau angajament. Cea mai mare parte a lor ar putea să fie denumiți delatori, furnizau informații Securității din proprie inițiativă, fie din răzbunare, fie din dorința de a „fi o persoană importantă”, „care servește interesele patriei” (oportuniști ocazionali). Locurile de recrutare erau la domiciliul persoanei, la locurile de muncă, la sediile diferitelor instituții sau la sediile organelor de Miliție.

---

¹¹ A.C.N.S.A.S., «Directiva pentru organizarea și conducerea muncii informative la sate», M.A.I., D.G.S.S., 1951.

¹² *Ibidem*.

¹³ *Ibidem*, f. 9.

Informatorii calificați erau recrutați din rândul „elementelor patriotice” care intrau în contact direct cu „elementele subversive”, sau din rândul persoanelor care desfășurau activități cu caracter subversiv. În cazul acestora din urmă, modalitatea de recrutare se realiza prin constrângere și șantaj, „fiind reținuți la sediile organelor de miliție până la rezolvarea cazului”; includerea în rețea se făcea cu aprobarea directorilor regionali (sau a locțiitorilor lor) și a directorilor și locțiitorilor din aparatul central; se interzicea recrutarea acestora fără rost și în masă, pentru a nu încărea rețeaua informativă; informatorii calificați beneficiau de un instructaj riguros din partea ofițerului recrutor; sarcinile încredințate de ofițerii de legătură vizau următoarele aspecte: pătrunderea în mijlocul „elementele subversive”, în „clandestinitatea dușmanului”; supravegherea și urmărirea persoanelor cu atitudine antipopulară; la sate, informatorii calificați erau incluși în rețea „numai cu aprobarea șefului raionului de securitate”; locul de recrutare: la domiciliu, la locurile de muncă, la sediile diferitelor instituții, la sediile organelor de Miliție.

Rezidenții erau colaboratori acoperiți, selectați cu predilecție din rândul membrilor de partid verificați (cu excepția celor aleși de biroul organizațiilor de bază și de alte organe de partid superioare) sau a membrilor U.T.M. și numai în cazuri excepționale din rândul informatorilor neîncadrați politic (se prefera clasa muncitoare); recrutarea acestora se realiza cu aprobarea directorilor regionali și a locțiitorilor lor și a directorilor și locțiitorilor din aparatul central; responsabilitățile și sarcinile rezidenților conform directivelor și ordinelor aflate în vigoare vizau studiul și pregătirea unor persoane în vederea recrutării; supervizarea și coordonarea activității rețelei de informatori necalificați. Rezidentul nu putea fi folosit pentru recrutarea de informatori, ci doar pentru indicarea sau strângerea de date despre o persoană candidat la recrutare. Locul recrutării: la domiciliu, la locurile de muncă, la sediile diferitelor instituții, la sediile organelor de Miliție.

În comune și sate, conform *Directivei pentru organizarea și conducerea muncii informative la sate*, din 1951, includerea în rețeaua informativă a rezidenților se făcea cu multe precauții, criteriile de selecție fiind mult mai severe comparativ cu alte categorii de agenți. Se preferau persoanele de mare încredere, „devotați, cu atitudine disciplinată, cu aptitudini pentru munca informativă”: membrii Sfaturilor Populare (excepțând președinții), agenți agricoli, sanitari, veterinari, învățători, factori poștali, directori de cămine culturale, persoane care prin natura serviciului efectuau deplasări frecvente și aveau posibilități de a culege date în mod formal sau informal. „Trebuie să avem informatori printre țărani săraci, țărani mijlocași, chiaburi, legionari etc”.

După recrutare, rezidentul primea instructaj specific poziției în rețea și ulterior i se „preda informatorii, unul câte unul”, supervizând un număr de 5-10 informatori necalificați. Rezidențele se organizau pe comune sau pe sate mai mari. La rândul său, rezidentul era verificat prin intermediul celor „mai buni informatori” care păstrau legătura cu responsabilul de sector. Sarcinile acestuia vizau colectarea informațiilor, a notelor informative de la informatorii de legătură, predarea materialelor informative ofițerului - responsabil de sector în cadrul întâlnirilor prestabilite de către acesta din urmă. Locurile de întâlnire erau fie în localitatea unde își avea sediul raionul de securitate, fie la rezidența acestuia.

Gratificarea și recompensarea rezidenților erau aprobate cu strictete de șeful raionului de securitate în funcție de calitatea notelor informative, de conștiinciozitatea în realizarea sarcinilor.

Gazde/ case de întâlniri. Case conspirative - În cazul caselor de întâlniri, locuința se afla în proprietatea unei persoane particulare sau a unei instituții care, în baza unei convenții, era folosită temporar pentru întâlnirile conspirative cu informatorii sau rezidenții. Cele două tipuri de categorii de locuințe conspirative trebuiau aprobate de șefii Regiunilor de Securitate (sau de locțiitorii lor) și de șeful Direcției din aparatul central.

Întreținerea, impozitele sau chiriile se achitau pe baza unei convenții cu proprietarul. Justificarea contabilă se realiza prin chitanțe de decontare.

Evoluția numerică a agenților-colaboratori ai Securității în perioada 1948-1951 nu indică diferențe spectaculoase (rețeaua informativă înregistra 42.187 de persoane în 1948 și 41.283 persoane în 1951). La sfârșitul anului 1951, Direcția de contrasabotaj înregistra un efectiv de 30.585 de informatori, iar Direcția de Informații Interne 10.698 informatori¹⁴.

Politica Securității, implicit a organelor M.A.I., era foarte clară privind raportul cantitate - calitate a rețelei informative. Numărul mare de informatori (voluntari, plătiți, constrânși prin șantaj, convinși sau plătiți) pe cap de locuitor nu asigurau și eficiența necesară pentru a elimina „pericolul” destabilizării noii guvernări.

În documentul *Organizarea Direcțiilor Regionale ale Direcțiunii Generale a Securității Statului - Sarcini, drepturi și îndatoriri și structura direcțiilor regionale și raionale de securitate*¹⁵, în capitolul III - „Drepturi și îndatoriri ale direcțiilor regionale din Direcția Generală a Securității Statului” se formulau următoarele cerințe:

a) „să se creeze rețele de informatori în toate instituțiile de stat și sociale și în întreprinderi, cu excepția organelor P.M.R.;

b) să se recruteze în calitate de informatori orice persoană din cadrul organizațiilor de masă, aparatului economic și de stat, cu excepția deputaților Marii Adunări Naționale, membrilor din conducerea organelor conducătoare ale partidului și funcționarilor partidului;

c) să se efectueze în mod secret controlul corespondenței persoanelor suspecte și în special a corespondenței persoanelor suspectate de organele securității”¹⁶.

Aceleași reguli de creare și organizare a rețelelor de informatori trebuiau aplicate și la nivelul raioanelor, secțiilor și birourilor de securitate. Colaborarea Securității cu organele Miliției indicată în același document în capitolul „Organizarea raioanelor de securitate (birouri, secții, servicii) din direcțiunile regionale ale D.G.S.S.”¹⁷ viza recrutarea „ca informatori pe oricare dintre funcționarii acestor organe sau dintre persoanele civile care au legătură cu aceste organe, cu excepția membrilor din conducerea organelor conducătoare ale partidului, funcționarilor partidului și a deputaților Marii Adunări Naționale”¹⁸; De exemplu:

- secția de cercetări avea obligația de a crea propria agentură (recrutată din rândul celor arestați sau anchetați) pentru culegerea materialelor probatorii sau a informațiilor pe baza cărora se întocmeau dosarele de anchetă¹⁹;

- secția de contraspionaj recruta informatori din toate mediile sociale, „dintre cei care lucrează în instituțiile de stat, organizații de masă, administrative și gospodărești, cu excepția deputaților Marii Adunări Naționale, membrilor din conducerea organelor conducătoare ale partidului și funcționarilor partidului” sau „din rândurile supușilor străini, cu aprobarea Directorului General al Securității Statului”²⁰. Acțiunile informatorilor aveau ca scop infiltrarea și supravegherea misiunilor „imperialiste”, a cetățenilor străini care domiciliau pe teritoriul țării, a românilor care întrețineau orice tip de relații cu cetățenii străini, a celor bănuși de spionaj, indiferent de locul de muncă;

- secția politici subversive avea propria agentură pe care o utiliza în acțiuni de urmărire a „elementelor expropriate, a foștilor membri ai partidelor și grupărilor burgheze naționaliste, a chiaburilor și a altor grupări suspecte”²¹, a grupărilor și organizațiilor subversive, potrivnice noului sistem politic, a foștilor ofițeri și subofițeri deblocați din armată;

¹⁴ *Cartea Albă a Securității*, București, 1995, vol. II, p. 47.

¹⁵ *Aparatul D.G.S.S. (Regiuni, secții raionale, birouri raionale) - Organizarea Direcțiilor Regionale ale Direcțiunii Generale a Securității Statului*, 1951 în A.M.I., Fond Direcția de Management și Resurse Umane, nr. inv. 7351, dosar nr. 1.

¹⁶ *Ibidem*, f. 7-9.

¹⁷ *Ibidem*, f. 14.

¹⁸ *Ibidem*, f. 64.

¹⁹ *Ibidem*, f. 66.

²⁰ *Ibidem*, f. 40.

²¹ *Ibidem*, f. 44.

- secția de contrasabotaj folosea rețeaua de informatori în toate instituțiile economice (cu excepția transporturilor, care aveau propria structură informativă) pentru supravegherea și urmărirea „elementelor suspecte de sabotaj și diversiune”²²

Crearea și organizarea rețelelor de informatori era o obligație și a secțiilor de filaj și investigații, a birourilor de contrainformații din cadrul Miliției, a celor de tehnică operativă, de contrainformații radio (în „toate stațiile de radio și în rândul amatorilor de radio-emisie”²³), a birourilor de filaj și corespondență („din rândul personalului Poștei și Telecomunicațiilor”²⁴).

Prin Ordinul nr. 705 din 1952, activitatea organelor de securitate își extindea sfera de control în toate întreprinderile și instituțiile (compoziția rețelei de informatori se modifică din punctul de vedere al criteriilor socio-profesionale); Partidul începuse să se implice mai mult în culegerea și transmiterea informațiilor de interes pentru Securitate și Miliție.

Doi ani mai târziu, în 1953, Ministerul Securității Statului reglementa activitatea informativă de investigații și a evidenței operative. Principiul teritorial în organizarea activității de investigații se menține, informatorul fiind implicat mai mult în operațiunile desfășurate de organele de securitate.

*Directiva despre munca informativă de investigații a organelor Ministerului Securității Statului*²⁵ indică o modificare față de anul 1951 în structura agenturii. Informatorul și rezidentul rămân principalele surse de culegere a informațiilor și de obținere a datelor, introducându-se o nouă categorie **persoana nerecrutată** (dar verificată anterior).

Categoriile rețelei informative - 1953

Condiții de recrutare; sistemul de legătură cu securitatea; sarcini primite de la ofițerii de legătură

Persoanele nerecrutate erau utilizate de organele Securității doar în cazul în care pentru „obiectivul” vizat nu exista rețea informativă sau nici o altă modalitate de acoperire a investigațiilor. De cele mai multe ori, nerecrutații ofereau informații conștienți sau nu de acest lucru, reprezentând sursa informală pentru culegerea datelor (ofițerul sau informatorul acționând sub acoperire). Doar ofițerii țineau evidența acestora ca surse nerecrutate, fără a fi înscrise în evidențele operative. Nu li se întocmea dosar și nici nu semnau angajament, dar reprezentau o bază extrem de valoroasă de potențiali candidați la recrutare.

Informatorii erau utilizați în munca de investigații, fiind recrutați din rândul „agenților financiari, de asigurări, inspectori sanitari, de personal etc.”²⁶ și coordonați de ofițerul de legătură sau de un rezident. Rolurile atribuite de organele securității erau: culegerea informațiilor necesare investigațiilor și transmiterea lor *în scris* sub formă de note informative (notele în original se conexasu la dosarul informatorilor, copiile se trimiteau direcțiilor de securitate, pentru a fi utilizate în acțiunile informative).

Rezidenții erau informatori verificați, cu experiență, neîncadrați în statele Securității; selecția se făcea din rândul membrilor de partid și U.T.M., numai în cazuri excepționale din rândul persoanelor neîncadrate politic, „devotate”, („aparținând categoriei sociale mai apropiate de clasa muncitoare”)²⁷; - aveau ca misiune principală coordonarea activității a 5-10 informatori; purtau răspunderea în fața ofițerului pentru problema sau obiectivul repartizat pentru supraveghere sau urmărire. Relația cu ofițerul de legătură (fostul „lucrător” al anului

²² *Ibidem*, f. 50.

²³ *Ibidem*, f. 79.

²⁴ *Ibidem*, f. 80.

²⁵ A.C.N.S.A.S., «Directiva despre munca informativă de investigații a organelor Ministerului Securității Statului», 1953.

²⁶ *Ibidem*, f. 12.

²⁷ *Ibidem*, f. 11.

1951) era mai bine consolidată în sensul supervizării rețelei de informatori, a întocmirii planului de întâlniri și modalităților de conspirare (fixarea locurilor de întâlnire, parolele de recunoaștere, telefon, zilele și orele de întâlnire).

Gazda/ casă de întâlniri era persoana care, în mod conștient și conspirativ, punea la dispoziția unui serviciu de informații locuința proprie sau orice alt spațiu care să faciliteze întâlnirile informatorilor. Erau preferate pentru recrutare persoanele fără familie, singure sau care lipseau perioade lungi de la domiciliu, care aveau posibilitatea de a asigura conspirativitatea și protecția întâlnirilor. **Gazda** putea fi prezentă sau nu în timpul întâlnirilor. Întotdeauna se folosea o legendă și un scenariu credibil față de vecini sau colocatarii imobilului.

Studiul dosarelor de rețea indică preponderența unor anumite categorii profesionale: aviatori, ingineri constructori, marinari, șoferi de tir; dar, nu sunt de neglijat persoanele care acceptau din „patriotism”, sau cu dorința unor câștiguri și avantaje (sume de bani, plata chiriilor, cadouri, favoruri profesionale etc.). Dosarul de rețea al gazdei - case de întâlniri era instrumentat în același mod cu al oricărui informator (investigații preliminare recrutării, propunerea și aprobarea recrutării, angajamentul semnat, modalități de conspirare, evaluarea activității etc).

Casele conspirative nu erau altceva decât locuințe sau apartamente de locuit, birouri ale unor instituții - în care organele Securității fixau întâlnirile ofițerilor cu rezidenții și informatorii. Imobilul era înregistrat, în mod formal, ca fiind proprietatea unui angajat al Securității.

În 1954 se emit reglementări privind „munca organelor de informații grănicerești cu agentura”²⁸, norme de selecție, de recrutare a informatorilor, de dirijare și verificare a acestora.

Categoriile rețelei informative - 1954

Condiții de recrutare; sistemul de legătură cu Securitatea; sarcini primite de la ofițerii de legătură

Informatorii necalificați (agentura necalificată) erau recrutați pe baza sarcinilor primite de la organele de informații ale trupelor de grăniceri; selecția colaboratorilor se făcea din rândul cetățenilor cu rezidență în comunele aflate lângă frontieră sau care domiciliau la marginea localităților; din rândul muncitorilor și funcționarilor din stațiile de cale ferată de lângă frontieră (pădurari, ciobani, prisăcari, paznici, supraveghetori de linie sau de semnale luminoase, cantonieri, șoferi, vânători, pescari etc.). Agentura necalificată a organelor grănicerești acționa în colaborare cu organele securității transporturilor, pentru identificarea și furnizarea informațiilor despre persoanele din străinătate care tranzitau România, sau suspectate de intenția de trecere frauduloasă a frontierei. Coordonarea agenturii necalificate se realiza prin intermediul rezidenților.

Informatorii calificați din rețeaua organelor grănicerești se recrutau din rândul persoanelor care aveau posibilitatea să pătrundă în mediile considerate a fi dușmănoase și subversive, fiind selectați „din rândurile elementelor străine de clasă” (membri ai formațiunilor dușmănoase) sau din anturajul lor. Sarcina acestora era să se infiltreze legendat în mediul considerat subversiv, de unde să culeagă și să transmită informații cu privire la orice acțiune ostilă sau manifestare antisocială. Punctarea informatorilor se făcea cu mari precauții pentru a evita deconspirarea sau jocul dublu, efectuându-se verificări și investigații de amploare înaintea recrutării. Se interzicea includerea în rețea a celor care au săvârșit crime grave.

---

²⁸ A.C.N.S.A.S., «Directiva nr. 70 despre munca organelor de informații grănicerești cu agentura», 15 martie 1954.

Rezidenții - „nu i se spune că este rezident, ci i se dă să înțeleagă că este colaboratorul securității”²⁹.

Rezidența din rețeaua informativă a organelor grănicerești coordonau activitatea a 5-8 informatori necalificați. Criteriile implicate în selecția candidaților punctați pentru recrutare vizau următoarele aspecte: calități organizatorice; modestie; capacitatea de a aprecia o situație critică sau de a evalua o persoană; responsabilitatea pentru sarcinile primite; abilitatea de a stabili relații sociale multiple; posibilitatea de a lipsi de la domiciliu sau de la locul de muncă. Prioritate o aveau membrii Partidului Muncitoresc Român.

Sarcinile rezidenților aveau consistență operativă diferită de a celorlalte categorii: studierea și pregătirea unor persoane în vederea recrutării și coordonarea informatorilor din subordine, identificarea și furnizarea informațiilor cu privire la persoanele străine și suspecte care aveau intenția să treacă fraudulos frontiera.

Când un rezident primea o funcție de conducere în partid, acesta își pierdea calitatea de informator sau rezident.

În 1954 s-a emis Ordinul nr. 60, ca urmare a unei analize efectuată de conducerea Ministerului Afacerilor Interne asupra activității agenturii, s-a considerat imperios necesară îndepărtarea informatorilor incapabili și crearea unei agenturi proprii, „de mare valoare”, care să fie în stare să lupte „împotriva dușmanului de clasă”.

Recrutarea membrilor de partid în agentură se făcea cu mari precauții și numai „dacă un membru de partid, în mediul în care lucrează, are contact cu diverși cetățeni, are raporturi cu ei și află anumite lucruri privind interese superioare de stat, când începe să simtă că sunt anumite elemente dușmane care răspândesc anumite lucruri, desfășoară o anumită activitate, își formulează părerea despre unul sau altul că este un om periculos, dușman, atunci vine și aduce la cunoștința organizației. De aceea se recomandă ca regulă generală a nu se face recrutări de membri de partid decât numai în cazuri speciale și cu aprobarea secretarului de partid regional”³⁰ (vezi ANEXA - Extras din *Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 1 iunie 1954*).

Mișcările anticomuniste din Ungaria au fost urmate de creșterea vigilenței aparatului de securitate și de o intensificare a activităților de urmărire și supraveghere prin intermediul rețelei informative. În 1956 au fost emise un mare număr de reglementări și ordine pentru optimizarea activității rețelei informative (Ordinul nr 15 /1956 privind îmbunătățirea muncii cu agentura; Ordinul nr. 54/1956 și Ordinul nr 109 Cabinet, prin care se hotăra intensificarea recrutărilor din rândul cadrelor didactice; Ordinul nr 56/1956, prin care se permitea reîncadrarea unor agenți abandonăți).

Anul 1956 aducea noi schimbări privind structura organizatorică și atribuțiile diferitelor direcții și servicii³¹, modificări ce prevedeau recrutarea unei agenturi „devotate și de calitate în cadrul instituțiilor și întreprinderilor de stat, cu excepția comitetelor raionale, orășenești și regionale de partid, a Comitetului Central al Partidului Muncitoresc Român, a Consiliului de Miniștri, a Marii Adunări Naționale și a altor organe alese ale puterii populare”³². Se recomanda „cooptarea membrilor de partid pentru colaborarea secretă cu organele Securității, în calitatea de gazde/ case de întâlniri, case conspirative, rezidenți, iar în cazuri excepționale în calitate de agenți - dintre elementele ce desfășoară activitate în străinătate, pe vasele ce ating porturi străine, în anumite sectoare ale industriei, în institutele și laboratoarele de cercetări științifice etc.”³³, cu aprobarea primului secretar al comitetului regional sau raional

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R. - Cancelarie, dosar nr. 61/1954, Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 1 iunie 1954, f. 63, vezi ANEXA de la p. 23.

³¹ «Atribuții și structuri organizatorice a diferitelor direcții și servicii din cadrul M.A.I.», 1956 în A.M.I., Fond D.M.R.U., M.I. 7-9/2, 2, 1953-1956, nr. inv. 7364, Dosar nr. 12.

³² *Ibidem*, f. 23.

³³ *Ibidem*.

de partid. Recrutarea ca agenți a „deputaților M.A.N. și a sfaturilor populare locale, a membrilor de partid (P.M.R.), ai Uniunii Tineretului Muncitor și U.T.M. sindicale, precum și a celor aleși în organele de conducere ale partidului, U.T.M. și sindicatelor”³⁴ era interzisă.

Obiectivele urmărite de organele Securității până în 1965 se reflectă elocvent în sarcinile pe care le trasau informatorilor din agentură prin direcționare către: acțiuni de spionaj, de diversiune în sectorul industrial, în sectorul transporturi, în cel agricol, în sectorul ideologic și în diferite ramuri ale economiei naționale; acțiuni de sabotaj în domeniul industrial, transporturi, economic; acțiuni de subminare a economiei, banditism politic, agitație cu caracter dușmănos, agitație contra statului, răspândire de manifeste dușmănoase, contrabandă, participare în organizații burgheze (legionari, P.N.L., P.N.Ț., național-creștini, troțkiști, social democrați de dreapta, monarhiști, sioniști, naționaliști iugoslavi, maghiari; acțiuni pe linia cultelor și sectelor (ortodocși, romano-catolici, greco-catolici, reformați, unitarieni, evangheliști lutherani, mozaici, musulmani, baptiști, adventiști de ziua a șaptea, pentecostali, creștini după evanghelie, martorii lui Iehova, adventiști reformați, adventiști protestanți și alte fracțiuni; acțiuni care vizau crime împotriva umanității, criminali de război, treceri frauduloase ale frontierei, abuzuri politice³⁵.

Ofițerii (lucrătorii operativi) utilizau agentura atât pentru supravegherea informativă a „elementelor dușmănoase”, dar și pentru verificarea onestității agenților (informatorilor), „fără ca aceștia să cunoască măsurile și mijloacele de acțiune”³⁶.

În 1958 Alexandru Drăghici recomanda eliminarea formalismului în acțiunile de culegere și transmitere a informațiilor și excluderea din sistem a cadrelor și a informatorilor „care au îmbătrânit, nu mai sunt capabili să ducă activitate” sau care „reflectă delăsarea, împăciuatorismul față de dușman”³⁷. „Ce înseamnă să ai agentură, comune acoperite și concentrări dușmănoase descoperite informativ? (...) această agentură descoperită și incapabilă să fie scoasă din rețea (...), să rămână atâția agenți cât sunt necesari, dar acești agenți să lucreze în concentrări (...) fiindcă nu se poate spune că un agent nu are nimic de sesizat organelor de securitate atunci când se întâlnesc cu el”³⁸.

Indicațiile și instrucțiunile ministrului Drăghici au vizat intensificarea recrutărilor, cu predilecție din mediul rural și cel muncitoresc.

Evoluția numărului de agenți în statisticile din acea perioadă pun evidență următoarele aspecte (date prezentate de Serviciul Român de Informații în *Cartea Albă a Securității*): pentru anul 1960, Securitatea dispunea de 29.515 agenți, 734 rezidenți, 6.669 case de întâlniri, 52 case conspirative; în intervalul 1961- 31 decembrie 1962, agentura s-a lărgit la 56.556 agenți, 85 case conspirative, 1.302 rezidenți, 8.185 gazde - case de întâlniri; la 1 noiembrie 1963, agentura avea un efectiv de 78.124 agenți, 2.607 rezidenți.

Analiza activității organelor de securitate, implicit a rețelei informative, în perioada 1963-1964³⁹ a pus în evidență următoarele aspecte: în cazul Direcției a V- a, 90% din informatorii rețelei „dispun de posibilități și calități, iar 10% au fost scoși din rețea”, fiind recrutați alți „4.059 agenți, 318 rezidenți, 603 gazde case de întâlniri”⁴⁰ (se recomanda recrutarea de agenți din rândul ofițerilor cu munci de răspundere din cadrul armatei);

³⁴ *Ibidem*, f. 37.

³⁵ A.C.N.S.A.S., Fond Documentar nr. 53/1, dosar provenit din Fondul Documentar A.S.R.I. dosar nr. 7778, vol. 1, privind Situația arestațiilor și condamnațiilor din aparatul central și din fostele Direcții regionale de Securitate, 1956.

³⁶ A.C.N.S.A.S., «Ordinul Ministrului Afacerilor Interne al R.P.R. nr. 85 din 1.04.1957» și «Instrucțiuni privind munca de supraveghere operativă a organelor Ministerului Afacerilor Interne din R.P.R.», 1957, f. 12.

³⁷ Documentul nr. 4, *Concluziile tov. Min. Al.Drăghici, 18 sept. 1958*, în *Cartea Albă a Securității*, 1995, vol III, p. 134.

³⁸ *Ibidem*, p. 136.

³⁹ Documentul nr. 153, *Stenograma ședinței* [condusă de gen. col. Alexandru Drăghici] *cadrelor de conducere din aparatul central și regional M.A.I. din 17 septembrie 1964*, în *ibidem*, vol. III, p. 434.

⁴⁰ *Ibidem*, p. 435.

existența unor deficiențe în sistemul de legătură al ofițerilor de contrainformații cu agentura (casele de întâlniri erau supraaglomerate, întâlnirile cu informatorii erau prea dese, conținutul notelor informative era nemulțumitor, recrutările nu urmau modelul atragerii treptate la colaborare); întocmirea unui număr prea mare de dosare și formalități pentru agentura din rândul militarilor în termen și a elevilor, recomandându-se recrutarea și transformarea lor în colaboratori.

Din 1960 până la 1 octombrie 1964 agentura Securității a crescut cu 168%, ceea ce îi permitea o mai mare acoperire informativă⁴¹. Extinderea numerică exagerată a rețelei informative a Securității și a organelor M.A.I. și, implicit, creșterea numărului de persoane urmărite sau supravegheate au fost aduse ca reproș lui Alexandru Drăghici în momentul în care a fost eliberat din funcție.

O atenție deosebită se acorda foștilor deținuți politici, nicidecum în sensul sprijinului de reintegrare firească în comunitate, ci în direcția reeducării ideologice forțate și chiar de atragere treptată la colaborare cu Securitatea. Conform Decretului nr. 41 din 1964 și a Decretelor de grațiere nr. 176 și 411 din aprilie și iulie 1964 privitoare la punerea în libertate a foștilor condamnați politici, aceștia erau puși să semneze declarații, angajamente, prin care „se obligau” să păstreze secretul asupra celor văzute și auzite în timpul detenției. Aceste declarații nu îi obligau să colaboreze sau să informeze Securitatea, dar puteau fi folosite ulterior ca material de compromitere și constrângere.

După 1965, Securitatea a suferit noi modificări de structură și rol, schimbări impuse de inițiativele legislative și reglementările pe linie de partid; s-au promovat cadre noi, tinere; s-a recurs la degrevarea structurii de foștii „rusofili”.

Plenarele C.C. al P.C.R. din iunie 1967 și aprilie 1968 au supus analizei activitatea Ministerului Afacerilor Interne și s-a luat decizia „ca membrilor de partid ce vor sprijini activitatea cadrelor de securitate și miliție să nu li se întocmească dosare (...), să ajute în calitate de rezidenți și case de întâlniri”⁴².

După anul 1968, prioritatea Securității a devenit „apărarea securității de stat, instituționalizarea conceptului de prevenire, afirmare și promovare a muncii informative și conducere colectivă”⁴³. Mai mult, prin Hotărârea Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. nr. 119 din 16 martie 1968 cu privire la întărirea controlului de partid asupra activității organelor de securitate și miliție⁴⁴, secretarii comitetelor județene, municipale și orașenești de partid erau condiționați „să furnizeze nemijlocit date cu privire la activitatea unor elemente suspecte, să ajute în calitate de rezidenți și de gazde ale caselor de întâlniri”⁴⁵, fără a li se întocmi dosare (colaborarea cu Securitatea fiind considerată o îndatorire de partid). Miliția și Securitatea țineau o *evidență separată* a tuturor surselor membri de partid, recomandându-se „compartimentarea și conspirativitatea muncii informative”, astfel încât organele de miliție să nu aibă acces la evidențele Securității.

În momentul în care la conducerea Ministerului de Interne a fost numit Emil Bobu, s-a declanșat „în toate unitățile de securitate o acțiune de distrugere prin ardere a tuturor dosarelor și altor materiale referitoare la membri de partid” (Gh. Rațiu, *Cutia Pandorei - Dosarele Securității. Surprize și capcane*).

Dacă la sfârșitul anului 1967 rețeaua informativă totaliza 118.576 persoane (83.911 informatori, 3.241 rezidenți, 16.575 gazde /case de întâlniri, 14.849 colaboratori), în 1968, agentura număra 84.875 persoane (43.498 informatori, 2.296 rezidenți, 9.320 gazde/ case de întâlniri, 2.9761 colaboratori)⁴⁶.

⁴¹ *Ibidem*, p. 33.

⁴² *Ibidem*, p. 15.

⁴³ *Ibidem*, p. 94.

⁴⁴ A.C.N.S.A.S., *Documentar S.R.I.*

⁴⁵ *Ibidem*, f. 5.

⁴⁶ «Histograma evoluției numărului de persoane existente, structură pe categorii, în perioada 1967-1972», în *Cartea Albă a Securității*, editată de Serviciul Român de Informații, 1995, vol. IV, p. 280.

Aplicând criteriul socio-demografic, agentura anului 1968 avea următoarea compoziție⁴⁷:

- din punct de vedere al mediului rezidențial, majoritatea informatorilor proveneau din mediul urban și doar 15% din mediul rural;
- în funcție de statusul socio-profesional, 15,3% erau intelectuali; 25,9% funcționari și tehnicieni; 16,4% muncitori, 30,2% agricultori;
- 83,6% din informatorii recrutați aveau naționalitate română.

Reorganizarea Ministerului Afacerilor Interne prin înființarea Consiliului Securității Statului (Decret nr. 295 din 3 aprilie 1968) a influențat și modalitățile de lucru ale rețelei informative, accentul fiind orientat pe conceptul de prevenție și nu pe cel coercitiv.

Informarea Securității devenise o datorie patriotică, „o datorie a oricărui cetățean român”, renunțându-se la fostele metode bazate pe constrângere, compromitere și șantaj. Acest lucru a avut drept consecință o creștere numerică semnificativă a rețelei informative în următorii ani, agentura acoperind o mare diversitate de medii socio-profesionale.

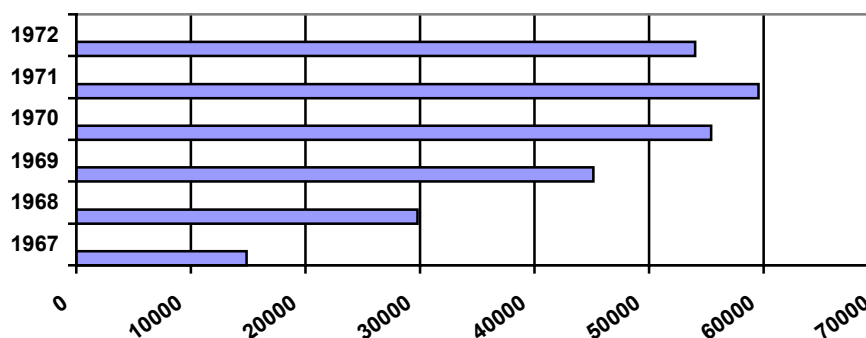
Din 1967, în structura rețelei informative este inclusă o nouă categorie, cea de colaborator, indiciu găsit atât în prezentările statistice oficiale existente în *Cartea Albă a Securității*, editată de Serviciul Român de Informații în 1995, cât și în documentele existente în dosarele de rețea din arhiva C.N.S.A.S. Colaboratorii erau recrutați cu predilecție din rândul funcționarilor din instituții (oficiile poștale, serviciile de personal etc.), comercianți, ospătari, administratori de bloc, cadre didactice, maiștri, ș.a., persoane care aveau posibilitatea să informeze, să verifice sau să supravegheze grupuri de muncă, persoane sau „obiective de interes” pentru Securitate. Sistemul de legătură, deși ocazional, respecta normele valabile și pentru celelalte categorii ale agenturii, cu diferența că întâlnirile cu ofițerii sau rezidenții nu erau programate anterior. Un colaborator care făcea dovada „conștiinciozității” și eficienței în culegerea și transmiterea la timp a datelor de interes pentru Securitate avea posibilitatea să fie „avansat” la nivelul de informator sau rezident.

În perioada 1967-1972, evoluția numerică a numărului de colaboratori⁴⁸ indică o creștere substanțială, an de an, fiind mai bine reprezentați numeric decât informatorii, rezidenții sau gazdele - case de întâlniri. (vezi, mai jos, *Tabelul nr. 2 - Evoluția numerică a informatorilor, rezidenților și gazdelor-case de întâlniri în perioada 1967-1972*).

Tabel nr. 1: Evoluția numerică a colaboratorilor în perioada 1967-1972

	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Colaboratori	14.849	29.761	45.145	55.404	59.553	54.046

Fig. nr. 1: Reprezentarea grafică a evoluției numerice a colaboratorilor în perioada 1967-1972

⁴⁷ *Ibidem*, p. 85.

⁴⁸ Date prelucrate din «Histograma evoluției numărului de persoane existente, structură pe categorii, în perioada 1967-1972», în *Cartea Albă a Securității*, ..., vol. IV, p. 280.

Tabelul nr. 2: Evoluția numerică a informatorilor, rezidenților și gazdelor - case de întâlniri în perioada 1967-1972⁴⁹

Evoluția rețelei informative/ categorii	1967	1968	1969	1970	1971	1972
Informatori	83.911	43.498	27.629	22.963	27.744	31.971
Rezidenți	3.241	2.296	2.882	3.867	5.224	5.360
Gazde – case de întâlniri	16.575	9.320	7.754	7.357	7.666	8.716

Analiza comparativă a valorilor prezentate mai sus indică un raport invers proporțional al numărului colaboratorilor și cel al informatorilor în perioada 1967-1972 (de la **14.849** colaboratori în 1967 se ajunge la **54.046** în 1972 - o creștere cu peste 360 % în 5 ani; pentru informatori, situația numerică în 1967 era de **83.911**, iar în 1972 doar de **31.971** informatori - o scădere sensibilă în compoziția rețelei informative a numărului de informatori).

Studiul (deși parțial) al dosarelor de rețea aflate în arhiva C.N.S.A.S. relevă un aspect deosebit de important de ordin calitativ: după 1968, rețeaua informativă era dirijată preponderent pe liniile de informații interne și economice, un număr mai mic de informatori primeau sarcini în acțiuni de contraspionaj și contrainformații militare, responsabilitatea acestor direcții revenind colaboratorilor.

Agentura Departamentului de Informații Externe, constituită din informatori, surse de influență și dezinformare, gazde - case de întâlniri, case conspirative, adrese sau căsuțe poștale era extrem de riguros selecționată și instruită. Conform Ordinului Ministrului de Interne nr. 2 din 30 septembrie 1972, *Instrucțiuni privind sistemul de evidență operativă, dispecerat și arhivă din cadrul Departamentului de Informații Externe*⁵⁰, activitatea de colaborare cu organele Securității era înregistrată în următoarele documente:

- fișa personală (distrusă la încetarea legăturii);
- aprobarea sau avizul organului de partid (distrusă la încetarea legăturii);
- planuri cu sarcini pregătire (distruse la încetarea legăturii);
- planurile cu instructajele și pregătirea agentului (distruse la încetarea legăturii);
- materiale furnizate de către agent (exploatate sau distruse).

Evidența informatorilor proveniți din rândurile membrilor P.C.R. se păstra separat, „menționându-se mod obligatoriu și calitatea de membru al P.C.R.”⁵¹.

După venirea lui Ion Stănescu la conducerea Consiliului Securității Statului și, ulterior, la conducerea Ministerului Afacerilor Interne, pentru crearea rețelei informative s-a „ordonat” folosirea metodei convingerii pentru sprijinirea organelor de securitate, apelându-se la sentimente patriotice ale individului punctat pentru recrutare, acționând în sensul atragerii treptate la colaborare, renunțându-se categoric la folosirea constrângerii sau șantajului prin intermediul materialelor compromițătoare.

După anii '70 se constată o creștere a numărului colaboratorilor intelectuali și o diminuare a procentului de colaboratori din mediul agricol (în special după finalizarea *de facto* a procesului de colectivizare).

⁴⁹ *Ibidem*.

⁵⁰ A.C.N.S.A.S., Ordinul Ministrului de Interne nr. 2 și «Instrucțiuni privind sistemul de evidență operativă, dispecerat și arhivă din cadrul Departamentului de Informații Externe» din 30 septembrie 1972.

⁵¹ *Ibidem*, f. 17.

Exista un alt profil al informatorului, mai bine instruit, cu un nivel de cultură net superior celui al anilor 50-60, care asimila mai rapid rolul conspirativ de turnător, motivat de alte tipuri de trebuințe. Să reamintim că ultima perioadă a regimului Ceaușescu a fost una de foamete, frig, în care orice curent de reorientare ideologică și disidență era sancționat. Avantajul colaborării cu Securitatea nu aducea prea multe beneficii materiale pentru cei din agențură (frecvența mică a prezenței recompenselor în dosarele studiate de C.N.S.A.S. poate fi un indiciu în acest sens, pentru această perioadă), cu toate acestea, „turnătoria” era ridicată la rang de virtute.

Perioada 1973-1987 nu prezintă modificări substanțiale în ceea ce privește structura și rolul rețelei informative. Toate instituțiile de stat dispuneau de surse de informare ale organelor de securitate, de la ministere și instituții centrale până la ferme și cooperative agricole de producție.

În aprilie 1986, statistica surselor de informare înregistrate pe linie de informații interne, indica un total de 263.000 oameni de legătură. La sfârșitul anului 1989 se apreciază că Securitatea dispunea de o rețea informativă care se cifra în jurul unui milion de oameni⁵².

Dacă la sfârșitul anului 1972 informatorii și colaboratorii erau mai bine reprezentați în raport cu alte categorii ale rețelei, după 1987, calitatea de colaborator dispare fiind înlocuită cu cea de persoană de sprijin, iar numărul informatorilor se reduce substanțial, astfel că, în 1989, ei „nu reprezentau mai mult de 10% din rețea și erau recrutați doar acolo unde erau concentrări de suspecți de diferite categorii, ori în cazuri de urmărire informativă”⁵³.

Conform *Instrucțiunilor din 1987 privind activitatea de creare și folosire a rețelei informative a aparatului de securitate*⁵⁴ (în temeiul prevederilor art. 5/I din Decretul nr. 121/1978 referitor la atribuțiile Departamentului Securității Statului), agențura aparatului de securitate rămâne același „mijloc de bază al activității informativ-operative de cunoaștere și prevenire, pentru realizarea atribuțiilor specifice în domeniul apărării securității statului”. Colaboratorii sau sursele organelor de securitate erau persoane care acceptau să colaboreze „sincer”, „în mod organizat” și să păstreze secretul deplin al legăturii și sarcinilor încredințate de organele de securitate.

Categoriile rețelei informative 1987⁵⁵

Condiții de recrutare; sistemul de legătură cu securitatea; sarcini primite de la ofițer

Informatorii - Termenul de informator nu mai primea semnificația de „calificat” și „necalificat”. În această categorie erau selectate persoane care dispuneau de contacte sociale și aveau calități adecvate pentru „culegerea sistematică a informațiilor, de cunoaștere, prevenire și contracarare a activităților de natură să afecteze securitatea statului, sub directă îndrumare a ofițerului de securitate”. Sarcinile lor vizau descoperirea și „lichidarea” infracțiunilor de spionaj-trădare, de subminare a economiei naționale, a actelor de sabotaj, a acțiunilor teroriste și diversioniste; „penetrarea informativă în serviciile de spionaj, în cadrul grupurilor sau organizațiilor reacționare și teroriste din străinătate”. Dacă un informator nu mai avea posibilități de informare putea fi menținut în rețea ca persoană de sprijin, rezident sau gazdă casă de întâlniri.

Persoanele de sprijin erau persoane folosite ocazional de către ofițerii de securitate pentru verificarea unor date și informații dintr-un anumit mediu (obiectiv), sau despre o problemă ce prezenta interes. Analiza documentelor prezente în dosarele personale ale

⁵² Gh. Rațiu, *Cutia Pandorei. Dosarele Securității - surprize și capcane*, Editura PACO, 1997, p. 87.

⁵³ *Ibidem*, p. 88.

⁵⁴ A.C.N.S.A.S., «Instrucțiunile nr .D - 00180/ 1987 privind activitatea de creare și folosire a rețelei informative a aparatului de securitate», D.S.S., 1987.

⁵⁵ *Ibidem*, Cap. II: „Structura rețelei informative”, f. 6.

informatorilor indică faptul că principalele categorii socio-profesionale vizate pentru recrutare erau elevii, studenții, elevii școlilor profesionale, soldații în termen etc.

Persoanele de sprijin primeau atribuții de tipul: supravegherea informativă („asigurarea securității obiectivelor economice - dispecerate, puncte de comandă); cunoașterea situației operative în zonele obiectivelor vizate de organizațiile considerate ca fiind extremist-teroriste; supravegherea în locurile și mediile frecventate de străini în perimetrul frontierei de stat; acoperirea informativă a diferitelor colectivități - șantiere, instituții de învățământ, unități militare etc.; acțiuni de filaj, investigații, tehnică-operativă, transmisiuni.

În momentul în care o persoană de sprijin îndeplinea anumite condiții pe parcursul colaborării (furnizarea informațiilor cu importanță operativă, conștiinciozitate, posibilități „multiple” de acoperire informativă) avea perspectiva de a fi înregistrată în categoria informatorilor, rezidenților sau gazdelor case de întâlniri. Coordonarea activității persoanelor de sprijin se realiza prin intermediul rezidenților, iar ofițerul de legătură avea obligația de a-i contacta cel puțin o dată la 6 luni.

Rezidenții desemnau persoanele care, sub îndrumarea și cu sprijinul ofițerului de securitate, coordonau activitatea a maximum 10 persoane de sprijin; cu aprobarea șefilor unităților centrale (județene) puteau dirija și informatori. Erau selecționați din rândul rezerviștilor aparatului de securitate, al informatorilor și persoanelor de sprijin cu experiență. Se interzicea folosirea ca rezidenți a informatorilor sau persoanelor de sprijin cu antecedente reacționare sau penale care au fost recrutate pe bază de materiale compromițătoare;

Sarcinile primite vizau: culegerea și primirea informațiilor de la informatori sau persoane de sprijin și predarea lor ofițerului; organizarea sistemului de legătură cu cei pe care îi superviza, redactarea și păstrarea materialelor informative pentru a fi predate ofițerului de securitate.

Gazdele/ case de întâlniri erau persoane, recrutate în condiții asemănătoare celorlalte categorii ale agenturii, care acceptau să pună la dispoziția Securității, în mod secret, locuința sau o încăpăre de la locul de muncă pentru întâlnirile informatorilor, persoanelor de sprijin sau rezidenților cu ofițerii. Locuința trebuia folosită de „un singur ofițer, obligat să o utilizeze în deplină conspirativitate”⁵⁶ și să nu aparțină unei persoane fizice sau juridice străine.

Casele de lucru erau locuințe operative ale Securității, utilizate pentru a menține legătura cu rețeaua informativă sau pentru rezolvarea sarcinilor informativ-operative.

Prin corelarea datelor precizate în *Cartea Albă a Securității* cu cele obținute din alte surse de documentare⁵⁷, evoluția numerică a agenturii fostei Securități în perioada 1948-1989 se prezintă în următorul mod:

Perioada/ anul	Evoluția numerică a rețelei informative
1948	42.187 persoane
1951	41.283 persoane (30.585 informatori - Direcția de contrasabotaj; 10.698 informatori – Direcția de informații interne)

⁵⁶ *Ibidem.*

⁵⁷ Conform datelor puse la dispoziție de președintele Comisiei de Abuzuri a Senatului (privind abuzurile Securității ca poliție politică), dl. Constantin Ticu Dumitrescu, din adresele oficiale primite de la S.R.I. din 15 septembrie 1993 și 4 ianuarie 1994.

1960/1961	36.970 (29.515 agenți; 734 rezidenți; 6.669 gazde - case de întâlniri; 52 case conspirative)
1961/1962	64.956 (56.556 agenți; 1.302 rezidenți; 8.185 gazde case de întâlniri; 85 case conspirative)
1963	80.734 (78.127 agenți; 2.607 rezidenți)
1964	62.110 persoane (la 1 octombrie agentura Securității a crescut cu 168 % față de cea a anului 1960)
1967	118.576 (83.911 informatori; 3.241 rezidenți; 16.575 gazde case de întâlniri; 14.849 colaboratori)
1968	84.875 (43.498 informatori; 2.296 rezidenți; 9.320 gazde case de întâlniri; 29.761 colaboratori)
1969	83.410 (27.629 informatori; 2.882 rezidenți; 7.754 gazde case de întâlniri; 45.145 colaboratori)
1970	89.591 (22.963 informatori; 3.867 rezidenți; 7.357 gazde case de întâlniri; 55.404 colaboratori)
1971	100.187 (27.744 informatori; 5.224 rezidenți; 7.666 gazde case de întâlniri; 59.553 colaboratori)
1972	100.093 (31.971 informatori; 5.360 rezidenți; 8.716 gazde case de întâlniri; 54.046 colaboratori)
1986 (aprilie)⁵⁸	263.000 persoane (în informații interne)
1989	486.000 persoane ⁵⁹ (507.003 dosare de rețea și 154.911 mape anexă) ⁶⁰ - „în 1989, numărul informatorilor înregistrați în evidențele Securității a fost declarat ca fiind în jur de 400.000 dintre care peste 137.000 erau activi” ⁶¹

Evidența statistică a rețelei informative până în 1989 reflectă următoarele situație⁶²: în funcție de tipurile de categorii informative, agentura avea următoarea compoziție:

- 50% aveau calitatea de informatori;
- 43,6% aveau calitatea de persoane de sprijin, colaboratori;
- 6,4% aveau calitatea de rezidenți, gazde (case) de întâlniri.

⁵⁸ Gh. Rațiu, *Cutia Pandorei. Dosarele securității. Surprize și capcane*, Editura Paco, 1997, p. 87.

⁵⁹ Conform datelor furnizate de dl. Ticu Dumitrescu din adresa oficială primită de Comisia de Abuzuri a Senatului (privind abuzurile Securității ca poliție politică) de la S.R.I., din 04.01 1994.

⁶⁰ *Ibidem*, Adresa din 15.09.1993.

⁶¹ Marius Oprea, *Informatorii securității*, în *Magazin Istoric*, octombrie, 2001, p. 26.

⁶² Conform datelor furnizate de Dl. Ticu Dumitrescu din adresa oficială primită de Comisia de Abuzuri a Senatului (privind abuzurile Securității ca poliție politică) de la S.R.I., din 04.01 1994.

- 52.000 persoane cu antecedente politice reacționare au fost folosite în calitate de informatori din care:

- 29.613 foști legionari
- 6.646 foști membri în partidele fasciste
- 6.726 foști membri P.N.Ț.
- 3.641 foști membri P.N.L.
- 2.753 foști condamnați
- 807 bande, organizații subversive.

Observație: însumarea datelor prezentate mai sus dau un total de 50.006 persoane; pentru restul de 1994 nu se menționează situația.

Repartiția pe grupe de vârstă a rețelei informative se prezintă astfel:

- peste 80 de ani: 53.563 persoane
  - între 71 - 80 ani: 86.251 persoane
  - între 61 - 70 ani: 102.118 persoane
  - între 51 - 60 ani: 62.061 persoane
  - între 41 - 50 ani: 83.233 persoane
  - între 30 - 40 ani: 81.672 persoane
  - sub 30 ani: 17.995 persoane.
- după mediul în care au activat ca informatori:
- 44,2% - profil de informații interne
  - 23,5% - contrainformații în sectorul economic
  - 9,9% - contraspionaj
  - 8,7% - contrainformații militare
  - 13,7% - antiterorism, filaj, investigații și gardă.
- în funcție de motivele abandonării sau excluderii din rețea a informatorilor:
- 37% din informatori nu au mai dispus de posibilități de informare;
  - 13% din informatori s-au dovedit fără calități pentru munca informativă;
  - 7,6% din totalul informatorilor au refuzat colaborarea cu Securitatea;
  - 6,3% din informatori au fost nesinceri, au dezinformat sau au trădat legătura cu Securitatea.

Observație: suma procentelor de mai sus este de 63,9; pentru restul procentelor nu se precizează motivul abandonării.

Procesarea informațiilor rezultate din cercetările și investigațiile dosarelor de rețea pe care le deține în acest moment arhiva C.N.S.A.S. nu se poate reflecta statistic fără a îndeplini condiția unui eșantion reprezentativ.

Analiza calitativă a corpusului de dosare rețea (de colaborator) studiate reflectă următoarele aspecte cu privire la rețeaua informativă:

- existența în evidențele operative ale fostei Securități a dosarelor de *candidat la recrutare*; această calitate era specifică persoanei aflate în atenția ofițerului de securitate sau a unui alt informator (de obicei calificat) ca fiind cea mai potrivită pentru a servi intereselor operative ale Securității. Este o formă incipientă de colaborare cu Securitatea, o etapă premergătoare procesului propriu-zis de recrutare, fără ca persoana să fie înregistrată în evidențele operative. În această etapă, candidatul era conștient sau nu de intenția Securității. În primul caz, persoana punctată trebuia să facă dovada abilităților și aptitudinilor pentru munca informativă, furnizând din proprie inițiativă informații organelor de securitate (note informative sau verbale), fiind incluse în categoria delatiunilor. În cel de-al doilea caz, candidații erau verificați și studiați în mod secret, fără a ști că sunt vizați pentru recrutare. Fondul de rețea al fostei Securități include și dosare de colaborator aflate doar în faza de candidat la recrutare - recrutări eșuate. Menținerea în evidența operativă a candidaților la recrutare demonstrează perseverența Securității de a nu abandona o persoană punctată

- ca potențial informator; nu pentru toți candidații există documente în evidențele operative;
- recrutarea reprezenta o etapă extrem de importantă, de care depindea ulterior colaborarea cât și garanția fidelității față de sistem; dovadă fiind mulțimea documentelor, cu referire la acest proces, existente în dosarele colaboratorilor (rapoarte de cunoaștere și atragere treptată la colaborare a candidatului, de contactare, rapoarte cu propuneri de recrutare, cele privind modul cum a decurs recrutarea, note de investigații la locul de muncă sau la domiciliu și, nu în ultimul rând, angajamentul semnat de colaborator);
  - motivele sau scopurile recrutării prezentau o mare diversitate: lipsa informatorilor pentru obiectivul vizat, verificarea altor informatori, verificarea informațiilor, prevenirea actelor cu caracter antisocial, contraspionaj economic și industrial, supravegherea străinilor, influențare pozitivă a elementelor reacționare, supravegherea frontierelor, etc. (motivul recrutării cu cea mai mare pondere în documentele studiate este lipsa informatorilor sau neacoperirea informativă a obiectivelor urmărite, acest lucru indică faptul că strategia organelor de securitate era aceea de a construi o *agentură de masă*; rețeaua informativă trebuia extinsă în medii socio-profesionale cât mai diverse, pentru a deține controlul la nivelul întregii societăți;
  - cea mai mare parte a informatorilor acceptau benevol colaborarea cu Securitatea, fără nici o constrângere, de bună voie sau pe baza sentimentelor patriotice; recrutarea bazată pe materiale compromițătoare, prin constrângere sau forțată poate fi identificată în dosarele deschise în perioada 1948-1965;
  - ca loc de recrutare, ponderea cea mai mare o aveau sediile Securității și posturile de miliție; acest lucru indică faptul că ofițerii își luau măsurile de conspirativitate, dispunând de toate atuurile pentru a convinge sau a constrânge o persoană pentru a accepta colaborarea; ținând cont de faptul că orice instituție, oricât de mică ar fi fost, trebuia să fie acoperită informativ, un procent semnificativ al recrutărilor se efectuau la locurile de muncă ale candidaților;
  - cea mai mare parte a informatorilor proveneau și activau în mediile cultural și economic, transport, turism și mass-media, nefiind neglijat nici un mediu socio-profesional; fiecare instituție „beneficia” de acoperire informativă;
  - în anii '80, colaboratorilor din rândul elevilor li se întocmea dosar personal, înregistrat în evidențele Securității ; persoana de sprijin din rândul elevilor, cu statut de colaborator semna un angajament tipizat sau dactilografiat, primea un nume conspirativ (de cod) și un plan de legătură cu ofițerul;
  - termenul preferat de Securitate era cel de informator sau colaborator. Conform directivelor și rezultatelor analizei dosarelor de rețea, diferențierea categoriilor rețelei informative se făcea în funcție de dificultatea sarcinilor și nivelul de instrucție, de nivelul intelectual, de gradul de pregătire, de gradul de implicare în acțiunile cu care era responsabilizat. Se pot distinge mai multe categorii de informatori:
    1. în funcție de statutul lor administrativ, există informatori permanenți, informatori ocazionali;
    2. în funcție de tipul activității desfășurate, există informatori recrutați pentru culegerea de informațiilor secrete, pentru observație, ascultare personală, producere de documente, cercetarea arhivelor, pentru realizarea sprijinului logistic și transport de materiale, curierat etc.;
    3. în funcție de scopul urmărit în obiectiv, se identifică agenți specializați ca: agenți de influență, agenți de penetrare, agenți de interpunere, agenți recrutori, agenți provocatori;

4. după durata colaborării se identifică: agenți activi, cu activitate temporară (episodică), agenți acoperiți, în adormire etc.;
5. în funcție de statutul ierarhic în cadrul rețelei informative se disting rezidenți (șefi), subordonați - informatori, colaboratori, persoane de sprijin, gazde/case de întâlniri (dirijați de rezidenți sau de către ofițeri); în funcție de gradul de instruire, informatorii se împart în: informatori calificați și informatori necalificați.

Fie că era denumit informator sau agent (denumire specifică anilor '50 și '60), fie sursă, colaborator, persoană de sprijin, sursă - membru P.C.R., gazdă casă de întâlniri, toate aceste categorii definesc același status-rol, de poliție politică, în relația cu fostele organe de securitate.

În accepțiunea oferită de Legea 187/ 1999 (*Monitorul Oficial* din 9 decembrie 1999) se înțelege prin *colaborator* al Securității persoana care:

- „a fost retribuită sau recompensată pentru activitate desfășurată în această calitate;
- a deținut locuință conspirativă sau casă de întâlnire;
- a fost rezident al Securității;
- a furnizat Securității informații prin care s-au lezat drepturi și libertăți fundamentale ale omului; excepție fac cei care au dat declarații în anchete, reținuți din motive politice;
- a transmis și a înlesnit transmiterea de informații, note, rapoarte sau alte acte prin care se denunțau activități/ atitudini potrivnice regimului totalitar comunist, de natură să aducă atingere drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- a avut competențe decizionale, juridice ori politice, sau care prin abuz de putere politică a luat decizii la nivel central sau local privind activitatea Securității sau a altor structuri de represiune”.

Indiferent de momentul și locul la care ne raportăm în intervalul de timp 1948-1989, rețeaua informativă a reprezentat componenta de bază și indispensabilă a poliției politice în România. Fiecare membru al agenturii a știut atât cât era necesar să știe, a acționat în deplină conspirativitate și în limitele stabilite de ofițerul responsabil (de legătura), „aprobarea prealabilă a acțiunilor, constituind un principiu irevocabil”⁶³, a acceptat rațional pactul cu „diavolul” și a intuit că orice informație, chiar nesemnificativă, putea aduce mari prejudicii persoanelor urmărite.

Intrarea în sistemul de legătură al securității conferea colaboratorului, până atunci un simplu cetățean, o modificare de statut și acest lucru, în mod automat, implica un alt set de așteptări legitime, o schimbare atitudinală față de persoana obiectiv (urmărită), o modificare de stare în toate tipurile de relații interpersonale ale acestuia.

Informatorii aveau nevoie de suficientă capacitate de disimulare pentru a menține relația cu „urmăritul”, de abilități de convertire a informațiilor astfel încât ele să devină necesare securității. Anodinu trebuia să devină semnificantul pericolului. Fiecare suspecta pe cel de lângă el, fiecăruia îi era frică de fiecare și acest fenomen nevrotic anxios, extins la nivel de masă (mass neurosis), avea ca efect o atitudine de fugă pasivă, de alienare a raporturilor individuale și instituționale.

Agentura fostei securități a favorizat menținerea acestei stări de anormalitate la nivelul întregii societăți românești.

Cristina ANISESCU

⁶³ Victor Negulescu, *Spionaj și contraspionaj (din viața și activitatea unui ofițer de informații. 1966-1996*, Tîrgoviște, Editura Bibliotheca, 1999, p. 136.

ANEXA

Extras din „Stenograma Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 1 iunie 1954”⁶⁴

Ședința a început la ora 10.

Au fost de față tovarășii: Gh. Gheorghiu-Dej, Gh. Apostol, I. Chișinevschi, Al. Moghioroș, M. Constantinescu, E. Bodnăraș, P. Borilă, D. Coliu, N. Ceaușescu și Al. Drăghici.

A prezidat tov. Gh. Gheorghiu-Dej.

Tov. Gheorghiu-Dej: Eu aș propune să se prevadă un punct în această hotărâre, în care se obligă șefii direcțiilor regionale ale ministerului, să raporteze și asupra problemelor profesionale primilor secretari ai comitetelor regionale de partid, nu și raionale, să cunoască și agentura, activitatea ei, să nu existe secret pentru primii secretari ai comitetelor regionale de partid.

Tov. Bodnăraș: El trebuie să aibă drept de control în toate domeniile.

Tov. Gheorghiu-Dej: În toate domeniile. Are drept să cunoască agentura, pentru a cunoaște sursa informărilor pentru a putea fi informat complet asupra activității organelor M.A.I. și aceasta este logic, de vreme ce unui secretar de comitet regional de partid nu i s-a îngăduit să cunoască o serie de lucruri în ce privește munca organelor; șefii regionali, orășenești, raionali ai M.A.I. cunosc aceste lucruri, deci nici nu e pus primul secretar de partid, din punct de vedere al încrederii, la nivelul unui șef al organelor M.A.I. din raion sau din oraș. Noi limităm deocamdată la regiune și mai târziu, după Congres, când vom avea o situație mai clară asupra situației secretarilor, cu un nivel mai înalt al primilor secretari ai comitetelor raionale și orășenești, vom extinde acest drept.

Tov. Coliu: Secretarii orășenești de partid sunt de zece ori mai superiori față de organele M.A.I. respective.

Tov. Gheorghiu-Dej: Este nejust din punct de vedere politic să ținem deoparte primii secretari regionali de problemele M.A.I.; creează la ei sentimentul că n-au dreptul să se amestece în munca profesională, că n-au acest drept pentru că nu se bucură de totală încredere și pentru aceasta se limitează dreptul partidului de a controla activitatea organelor de stat. Partidul, de aceea este forță conducătoare, ca să controleze activitatea. Nu punem deocamdată acest drept în fața tuturor, dar primul secretar regional trebuie să cunoască toate lucrurile.

Tov. Bodnăraș: Față de ei organele M.A.I. n-au voie să aibă nici un fel de secrete.

Tov. Gheorghiu-Dej: Desigur. Primii secretari regionali vor trebui să fie orientați în sensul de se interesa îndeaproape de toate problemele, de a ajuta organele de stat și a se atrage atenția de a nu schimba directivele ce se dau din centru, de a avea însă dreptul să facă propuneri, să intervină imediat sus când se săvârșesc abuzuri de către organele Ministerului de Interne, direct la Secretariat.

Tov. Bodnăraș: Aceasta nici nu este necesar de subliniat, că este un drept și o obligație a lui.

Tov. Gheorghiu-Dej: Trebuie subliniat.

Tov. Bodnăraș: Să i se spună s-o facă.

Tov. Gheorghiu-Dej: În legătură cu recrutarea agenturii în rândurile membrilor de partid, cred că și aici trebuie introduse următoarele: că se interzice recrutarea membrilor de partid în agentură, că se poate admite numai în cazuri speciale, de exemplu, dacă un membru

⁶⁴ A.N.I.C., Fond C.C. al P.C.R. - Cancelarie, dosar nr. 61/1954, «Stenograma ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R. din 1 iunie 1954», f. 61-72.

de partid, în mediul în care lucrează, are contact cu diverși cetățeni, are raporturi cu ei și află anumite lucruri privind interese superioare de stat, când începe să simtă că sunt anumite elemente dușmane care răspândesc anumite lucruri, desfășoară o anumită activitate, își formulează părerea despre unul sau altul că este un om periculos, dușman, atunci vine și aduce la cunoștința organizației. În asemenea cazuri poate primi dispoziție ca să fie folosit pentru a descoperi pe elementele acestea dușmănoase, se stabilesc legăturile cu organele de securitate, pe care le informează și poate primi sarcini din partea organelor de informație în baza dispozițiilor date de către organul de partid superior respectiv. Însă a face recrutări de membri de partid în agentură, cunoscând condițiile de muncă ale agenturii, din cine se recrutează agentura, cunoscând regulile pe baza cărora își desfășoară activitatea această agentură, condițiile care le sunt puse acestor agenți, nu se poate admite să fie puși pe același picior de egalitate cu membri de partid care lucrează în agentură. Ori reguli nu pot fi atâtea câți oameni, dacă au apartenență la partidul nostru, sunt membri de partid. De aceea se recomandă ca regulă generală a nu se face recrutări de membri de partid decât numai în cazuri speciale și cu aprobarea secretarului de partid regional. Să se admită recrutarea din rândurile membrilor de partid și a utemiștilor a rezidenturilor, însă aceasta cu aprobarea primului secretar al comitetului regional. Aici nu merge calea obișnuită a recrutării, ci organele M.A.I. arată câți rezidenți sunt necesari pe teritoriul regiunii pentru cutare treburi și atunci primul secretar se sfătuiește cu șeful direcției regionale și stabilește de ce număr de personal are nevoie. Primul secretar cere de la organele din subordine un număr de candidați pentru treaba aceasta, studiază situația lor, îi chemă, stă de vorbă cu ei și le dă ca o sarcină specială de partid să se pună la dispoziția organelor de stat, dându-le instrucțiuni, directive, sfaturi, cum să se comporte. Atunci organele de specialitate ale M.A.I. iau contact cu acești tovarăși, stabilesc sarcinile lor și încep să lucreze în subordinea organelor respective. Aceasta în ce privește recrutarea agenturii din rândurile membrilor de partid. În rest, sunt prevăzute măsuri cu privire la recrutările din rândurile M.A.I., aprobate, revăzute și îmbunătățite la timpul lor de către Secretariat. Ar urma ca în baza propunerilor făcute, să se introducă cele spuse în hotărâre.

Tov. Bodnăraș: Vor trebui instruiți bine primii secretari.

Tov. Gheorghiu-Dej: Aceste măsuri, sunt convins, că vor atrage atenția primilor secretari asupra importanței muncii organelor de stat, a rolului organelor de stat, asupra necesității controlului de partid asupra activității organelor de stat, asupra necesității de a mobiliza colectivul din care fac parte, împotriva abuzurilor, împotriva acelor care încalcă legalitatea populară, pentru respectul cu toată severitatea a legalității populare. Orice abuz de încălcare de către organele de stat a drepturilor cetățenești, înseamnă o slăbire a încrederii puterii populare, în legile puterii populare, în orânduirea nouă pe care o construim. De aceea va trebui și în problema respectării și a luptei pentru apărarea drepturilor cetățenești împotriva abuzurilor, încălcărilor celor prevăzute în Constituție, a legilor Republicii, în mod cu totul special să pregătim organele de partid, pentru a împiedica, a înlătura toate aceste deficiențe care sunt azi.

Sunt câteodată situații, când pe baza unei note informative date de un informator, până ce se controlează, sunt arestați oameni, care în felul acesta devin dușmani ai noștri. Odată arestați nu poți să la spui pardon. Din experiența noastră de câțiva ani, dacă am face o listă de câte abuzuri s-au făcut în privința privațiunii de libertate și acte de abuzuri săvârșite de unele organe în subordinea M.A.I., respectiv Ministerul Securității, ar fi o listă lungă și aceasta duce apă la moara dușmanului. Trebuie să luăm și măsuri în această privință.

Acestea sunt propunerile pe care le fac în legătură cu hotărârea de partid, ce îmbunătățiri cer să se aducă. Să se mai studieze și hotărârea cu privire la CFR, și acolo sunt o serie de neajunsuri, de văzut de unde vin și să aducem o îmbunătățire și acolo în conformitate cu principiul fundamental de partid. Să introducem spiritul de partid în toate aceste hotărâri. Să nu dăm drepturi speciale nici unei organizații de partid.

Propun ca îmbunătățirea materialului să fie făcut de tov. Chișinevschi, Apostol, încă cineva.

Tov. Chișinevschi: Este o lună foarte încărcată.

Tov. Gheorghiu-Dej: Atunci propun pe tov. Apostol, Ceaușescu și Drăghici.

Tov. Apostol: Să fie consultat și tov. Chișinevschi.

Tov. Gheorghiu-Dej: Oricine din membrii Biroului Politic poate fi consultat.

Tov. Drăghici: Eu am o nedumerire. În primul rând ce îi folosește primului secretar cunoașterea agenturii?

Tov. Gheorghiu-Dej: Dar ce îi folosește șefului direcției regionale M.A.I. să nu cunoască primul secretar?

Tov. Drăghici: Este vorba de păstrarea strictă a conspirației.

Tov. Gheorghiu-Dej: Șeful direcției regionale MAI este *factotum* în materie de conspirație, primul secretar de partid nu este în stare să păstreze conspirația? Dacă le încalcă, nu are partidul mijloace să-l facă să înțeleagă acest lucru? Numai de aceasta te temi?

Tov. Drăghici: Agentura, după mine, nu trebuie cunoscută.

Tov. Gheorghiu-Dej: Tovarășe Drăghici, agentura în raza regiunii este cunoscută numai de șeful securității?

Tov. Drăghici: Este pe compartimente.

Tov. Chișinevschi: Dacă un șef de compartiment poate s-o cunoască, atunci primul secretar regional de partid nu poate?

Tov. Gheorghiu-Dej: Primul secretar de partid trebuie să cunoască populația, ce vorbesc diferite cercuri, din ce surse este informația, ce valabilitate are informația respectivă. De ce este nevoie de exemplu de o informație de felul acesta? (citește un material)

Tov. Drăghici: Trebuie să supraveghem elementele dușmănoase? Trebuie. Și atunci când un bandit oarecare lansează astfel de porcării ce suntem noi vinovați? Cu ce primul secretar regional va putea îmbunătăți stările de lucruri în ce privește agentura?

Tov. Chișinevschi: Cu pregătirea sa politică.

Tov. Gheorghiu-Dej: Din această notă se vede cum este educată această agentură. Cine îi pune să scrie asemenea lucruri pe hârtie?

Tov. Drăghici: Dacă îmi vine mie o asemenea informație, nu trebuie s-o raportez conducerii?

Tov. Bodnăraș: Trebuie urmărită provocarea, de unde vine.

Tov. Gheorghiu-Dej: Asta nu este o metodă de lucru. N-au voie agenții să ia în gură oamenii care au funcții de răspundere în viața de stat și membrii ale conducerii de partid. Cine le-a dat acest drept? De ce au pus aceste lucruri pe hârtie? La ce servește aceasta? Lucrurile aceste fac parte din metode greșite, dăunătoare. Ai vreo o garanția că această notă n-a ajuns în mâna dușmanului? Când sunt chestiuni speciale, n-au voie să consemne în hârtie, aceasta se raportează în mod verbal. Se pune în scris numai dacă conducerea dă dispoziție să se facă așa.

Tov. Drăghici: Mi-ați spus când avem astfel de date, să fie prezentate conducerii.

Tov. Gheorghiu-Dej: Dar nu în scris. Vilcu semnează această notă; trebuie întrebate câte exemplare s-au bătut.

De ce organele noastre scriu lucruri care privesc pe membri ai conducerii partidului, despre divergențe, despre întâlniri?

Tov. Drăghici: Eu n-am cunoscut nimic din acestea. Dar chestia cu divergențele s-a înregistrat. Cred că trebuie să fim egali în ce privește lupta împotriva dușmanului, și numai agentura să nu fie cunoscută de către primul secretar.

Tov. Bodnăraș: Și dacă primul secretar regional de partid cunoaște agentura, devenim inegali?

Tov. Gheorghiu-Dej: Dușmanul este foarte abil, noi cunoaștem că actele sale de diversiune sunt foarte variate. El poate să ne facă să stăm de vorbă cu fel de fel de elemente,

să asculte ce spune unul și altul. Ne temem să dăm primului secretar dreptul să cunoască agentura. De ce? Înseamnă că punem în condiții mai dezavantajoase decât pe dușmanii organelor noastre? Numai pentru că primul secretar al comitetului regional cunoaște agentura? Noi vom ajunge într-un timp anumit să dăm primilor secretari ai comitetelor raionale de partid acest drept. Altfel nici nu se poate concepe controlul de partid, dacă cunoaștem cât de cât principiile. Tovarășe Drăghici, nu trebuie să te lași influențat de aparat. Nu ești un reprezentant al Ministerului de Interne în conducerea de partid, ci un membru C.C., trimis cu munca la Ministerul de interne, să aplici linia și principiile și spiritul de partid în munca organelor de interne.

Tov. Drăghici: Din experiența pe care o am trebuie să-mi spun părerea.

Tov. Gheorghiu-Dej: N-are dreptul primul secretar regional de partid să știe cine este agentul cutare? Nu se poate prevedea obligația aceasta pentru primul secretar al comitetului regional, fără a combate atitudinea față de partid din partea acelor elemente din organele M.A.I. care pun mai prejos organele de partid decât organele Ministerului de Interne. Trebuie combătută această atitudine. Atitudinea tov. Drăghici este un reflex al atitudinii multora din rândurile M.A.I. și trebuie combătută cu toată tăria asemenea atitudine, asemenea manifestare. Nu se joacă cu problemele de partid. Partidul are dreptul să cunoască tot; de vreme ce se dă primului secretar această sarcină, această obligație, el trebuie s-o ducă la îndeplinire. Dacă nu o duce la îndeplinire, vinovați suntem noi. Pregătirea primului secretar, nivelul politic, cultural, spiritul de partid, este altul decât la un director regional al MAI? Să spunem că n-are experiența de lucru a directorului regional, dar are toată regiunea, o răspundere mare, mai mare decât a unui director regional al MAI, are și colectările, însămânțările, recoltatul, munca de educare, culturalizare, liniștea și ordinea. Cine dacă nu partidul este forța aceea care constituie principalul în lupta noastră? A privi acest lucru cum îl privește tov. Drăghici, înseamnă a subaprecia rolul și importanța partidului.

Trebuie să critici, să nu lași oamenii să vină cu asemenea pălăvrăgeli.

Unii din aparatul M.A.I. o fi spunând că cine știe de ce primi secretarii regionali nu pot ști unele lucruri.

Tov. Drăghici: Este vorba de principiu.

Tov. Gheorghiu-Dej: Dacă este vorba de principiul de partid, atunci acesta este cel just.

Tov. Bodnăraș: Organele de partid controlează tot. Partidul nu poate să controleze numai prin Biroul Politic, ci și prin organele sale.

Tov. Gheorghiu-Dej: În U.R.S.S. chiar în regiunile de curând unite cu Uniunea Sovietică, de la început s-a dat organizațiilor raionale această sarcină. Este treaba partidului să aibă grijă ca organele de partid să fie încadrate cu oameni de încredere. Avem secretari regionali care fac cinste partidului, oameni ridicați, culți, care au trecut prin diferite școli. Simțul lor de răspundere, având în vedere problemele cărora trebuie să la facă față, este mult mai mare decât a unui director regional al M.A.I. Deci, cu toată încrederea și cu toată hotărârea trebuie să mergem pe calea de a executa controlul de partid asupra acestui sector de activitate, care este foarte periculos atunci când ne închipuim că noi putem să conducem din centru fără sprijinul organelor de jos ale partidului.

Eu am încredere în principiul nostru. Oricât de priceput ar fi tov. Drăghici, totuși soarta bătăliei se hotărăște jos. Relațiile între directorii regionali și primii secretari regionali s-a îmbunătățit, dar mai trebuie îmbunătățită. Când directorul regional M.A.I. vine la primul secretar de partid, să stea smirnă, el nu poate fi tratat nici pe picior de egalitate. Biroul comitetului regional este conducerea politică și organizatorică a întregii vieți în regiunea respectivă. Așa trebuie să simtă lucrătorii de la M.A.I. Trebuie imprimat acest spirit partinic acolo, pentru că se poate pierde. Lucrătorii de la M.A.I., în lupta cu dușmanul, își ascut intransigența, dar mereu umblând în probleme murdare, să nu vă închipuiți, că sunt influențați. Încep să aibă păreri despre ei că pot face orice fără să fie pedepsiți. Ei trebuie să

fie iubiți de popor. Sunt semne îmbucurătoare în această privință. Noi am apreciat lucrul acesta, dar nu se poate spune că este de ajuns. Multe nenorociri se pot întâmpla. Și numai din cauza aceasta s-a întâmplat și cu Teohari Georgescu și alții ca dânsul, au izolat M.A.I. de partid, partidul n-a putut să controleze.

Tov. Bodnăraș: Tov. Drăghici uită ce greutateți a avut când a fost locțiitor cu problemele politice.

Tov. Moghioroș: A fost izolat.

Tov. Drăghici: Eu ceea ce am avut obiecțiuni a fost în legătură cu problema agenturii, însă cu restul sunt de acord. Eu nu țin nici o ședință la regiune fără secretarul regional, care cunoaște metodele, viața de acolo. Sigur, nu se poate spune clar cine este agentul cutare, ci se vorbește de metodele de lucru și se folosesc nume conspirative. Eu nu caut să mă izolez de partid.

Tov. Gheorghiu-Dej: Consider atitudinea ca o rămășiță a influenței aparatului, asta nu poate fi considerată altfel decât ca o neîncredere în organele de partid, în primul secretar al comitetului regional de partid, ca o subapreciere a rolului primului secretar regional și a rolului comitetului regional de partid.

Tov. Drăghici: Dacă secretarului de partid i se va aduce la cunoștință agentura, după aceea va ridica chestiunea, așa cum s-a mai întâmplat, să i se dea aparat pentru ca să poată controla munca organelor M.A.I.

Tov. Bodnăraș: Nu e adevărat.

Tov. Drăghici: Se ridică problema și în regiunea Timișoara.

Tov. Gheorghiu-Dej: De ce trebuie aparat? Primul secretar regional poate chema 5 m.d.p. agenți și să afle de la dâșii mai mult decât organele de securitate și poate să descopere și pungășii ale aparatului Ministerului de Interne.

Tov. Drăghici: Poate să creeze desconspirări [sic!].

Tov. Gheorghiu-Dej: De ce să vină desconspirările de la primul secretar regional de partid și nu de la organele M.A.I.? Vedeți deformarea profesională?

Un document ca acesta pe care l-am citit, căzut în mâna dușmanului, e un lucru foarte grav, pentru aceasta merită să fie scos din funcție Vilcu. Propun să fie chemat la Secretariat sau la Biroul Politic, să controlăm chestiunea aceasta. O să batem pe toți care au limbă lungă. A devenit un simplu polițist, a pierdut simțul politic de partid. Vorba de conspirație, când în cazul acesta este cea mai grosolană călcare a vigilenței noastre politice.

Tov. Apostol: Tov. Drăghici a venit să-mi spună personal lucruri de mult mai mică importanță.

Tov. Gheorghiu-Dej: Întâmplător se pălăvrăgește? Din rândurile aparatului M.A.I. nu transpiră nimic?

Tov. Drăghici: Ar trebui să fiu orb să nu cred acest lucru.

Tov. Gheorghiu-Dej: Acesta este rezultatul luptei împotriva pălăvrăgelii.

Tov. Drăghici: N-am realizat numai asta.

Tov. Gheorghiu-Dej: Ați realizat și altele; s-a vorbit la timpul său de ele.

Tov. Drăghici: Să fiu bătut pentru că se lucrează cu ușurință, că se fac prostii, că n-am combătut suficient anumite manifestări. Dar e altă chestiune să trecem la forma aceasta de a fi cunoscută agentura.

Tov. Gheorghiu-Dej: Nu ești încă convins?

Tov. Drăghici: În definitiv...

Tov. Gheorghiu-Dej: Cum asta „în definitiv...”? Trebuie să pleci de aici convins.

Tov. Drăghici: Biroul Politic poate hotărî, eu trebuie să execut.

Tov. Gheorghiu-Dej: Sigur că trebuie să execuți, altfel Biroul Politic te trage la răspundere. În legătură cu problema aceasta consider că ai o părere greșită. Ori nu cunoști ce sunt principiile de partid și atunci, din cauza încurcăturii, nu înțelegeți de este necesar ca primul secretar să cunoască tot, să nu existe secret în regiune pentru el, sau nu le cunoști și

consideri că primul secretar regional nu trebuie să cunoască aceste lucruri, întrucât el nu poate cunoaște asemenea secrete, ca despre agenți, despre existența unor elemente dușmănoase recrutate din rândul elementelor dușmănoase sau neprieteni nouă, dar de cunoscut poate cunoaște pe directorii regionali. Nu vezi că nu e logic ce susții? Eu nădăjduiesc că ai să înțelegi mai mult, nu este o problemă așa complicată. Partidul este forța conducătoare. Partidul trebuie să controleze activitatea tuturor organelor, nu există secret pentru partid. Nu dăm asemenea lucruri la toți membrii de partid, ci este vorba de primul secretar regional. Ori dacă comparăm, deși este defectuos să compari pe primul secretar regional de partid cu directorul regional M.A.I., nici într-un caz nu putem face comparație, din punct de vedere al nivelului politic, cultural, din punct de vedere al răspunderii.

Tov. M. Constantinescu: Și al încrederii politice.

Tov. Gheorghiu-Dej: Putem să luăm exemple numeroase. Sunt oameni de care nu ne putem dispensa, directori regionali care lucrează bine, dar au o bubuliță dinainte. Ei să știe, dar primul secretar să nu știe? Nu e just.

Sunt principii care trebuie să le înțelegem. Noi n-am aplicat cu toată strictețea principiile de partid în ce privește asigurarea rolului conducător și de control a partidului asupra tuturor organelor și organizațiilor, multă vreme, și după înlăturarea lui Teohari Georgescu. Nu fiindcă ne-a plăcut, dar am mai fost influențați, au fost și o serie de metode care nu sunt de la noi, dar le-am aplicat așa. Trebuie revizuite o serie de lucruri, spiritul, metodele.

Tov. Bodnăraș: Asta va întări și autoritatea primilor secretari regionali și va îmbunătăți și munca organelor de securitate.

Tov. Gheorghiu-Dej: Sigur. Noi trebuie să formulăm în acest document clar, că față de primii secretari regionali nu există secrete, care trebuie să se intereseze de problemele profesionale ale organelor M.A.I., cum se desfășoară munca, cum își duc la îndeplinire sarcinile lor lucrătorii din sistemul Ministerului de Interne. Nu scriem în document că trebuie să cunoască agentura, însă lui trebuie să-i spunem, el trebuie să-i cunoască fără nici o limitare, pentru că principial nu este just să se limiteze pe primul secretar de partid, ar însemna să limitezi și încrederea în el. Este în interesul îmbunătățirii muncii organelor noastre de stat.

Când te duci în regiune și-l chemi pe primul secretar regional, de ce îl chemi? Pleci cu spirit partinic.

Tov. Drăghici: Nu eu am făcut propunerea care limitează drepturile primilor secretari regionali.